

แนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
Guidelines for Developing Extension Agent of Preparing Agricultural Development Plans
in Buriram Province

พิจิตรา โกติรัมย์ (Pijittra Kotiram)

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ (2) วิเคราะห์การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และ (3) หาแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 142 ราย กลุ่มตัวอย่าง 104 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดลำดับและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) นักส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 62.50 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.00 ปี อายุราชการเฉลี่ย 8.42 ปี และมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเฉลี่ย 4.69 ครั้ง (2) มีความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก และมีความต้องการวิธีการเรียนรู้ในระดับมากทุกประเด็น โดยอันดับที่ 1 คือ วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (3) แนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยองค์กร (ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน) ที่มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางและวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งในการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละครั้ง ควรใช้วิธีการมากกว่า 1 วิธี เช่น การสอนงาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และควรมีการจัดทำแผนนำร่องระดับหมู่บ้านร่วมกับมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชน เพื่อให้ นักส่งเสริมการเกษตรทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ได้เห็นสภาพพื้นที่จริงที่จะจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และมีความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ นักส่งเสริมการเกษตร การทำแผนพัฒนาการเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้เริ่มมีการจัดทำแผนพัฒนาที่มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการพัฒนาการเกษตรก็เป็นส่วนประกอบสำคัญในแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว (ณัฐตา, 2558) ซึ่งปัจจุบัน อยู่ในช่วงของ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเกษตรให้มีความยั่งยืน เพิ่มมูลค่าใช้นวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพให้กับภาคเกษตรของประเทศไทย การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศ ที่ช่วยกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาการเกษตรในระยะยาวได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานมีแนวทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกันเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ช่วยระบุปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา รวมถึงจุดแข็งและโอกาสที่มีอยู่เพื่อนำมาวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม เป็นกรอบในการประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร ช่วยให้การใช้งบประมาณและทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาแผนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจึงช่วยพัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยกำหนดแนวทางและนโยบายสนับสนุนข้อมูลและทรัพยากร พัฒนากลไกการมีส่วนร่วม ติดตามและประเมินผล ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องวางนโยบายการพัฒนาการเกษตรตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย โดยบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้งานส่งเสริมการเกษตรบรรลุจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาภาคการเกษตรให้เกิดความยั่งยืนภายใต้ภารกิจที่กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่นั้นส่วนใหญ่จะถูกผนวกอยู่ภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดของผู้ว่าราชการจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อให้เกิดแผนงานโครงการพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) ทำให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมเป็นภารกิจสำคัญที่นักส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงเกษตรกรร่วมดำเนินการจัดทำแผนต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรในส่วนภูมิภาคภายใต้การบริหารงานของกรมส่งเสริมการเกษตร มีหน่วยงานย่อยรับผิดชอบงานด้านส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอจำนวน 23 อำเภอ มีบุคลากร (นักส่งเสริมการเกษตร) จำนวน 142 คน ปฏิบัติการสำนักงานเกษตรจังหวัดจำนวน 17 คน และปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอ 125 คน ปัจจุบันปัญหาที่พบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ คือ นักส่งเสริมการเกษตรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็น ส่งผลให้แผนพัฒนาการเกษตรที่จัดทำขึ้นไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ เกษตรกรไม่มีแนวทางในการประกอบอาชีพที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่ชัดเจน ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีศักยภาพมากขึ้น สามารถพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
- 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 142 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร 2) ความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และ 3) ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์จากสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษา พบว่า นักส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 62.50 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.00 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุราชการเฉลี่ย 8.42 ปี และมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเฉลี่ย 4.69 ครั้ง

2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์จาก

2.1 ระดับความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษา พบว่า นักส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 48.20 มีความรู้ความรู้อาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

n = 104

ระดับความรู้		กลุ่มตัวอย่าง	
ผลการประเมิน	ช่วงคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับปานกลาง	10.61 - 15.40	45	43.20

ระดับมาก	15.41 - 20.20	50	48.20
ระดับมากที่สุด	20.21 - 25.00	9	8.60

ระดับความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตร (25 คะแนน)

ค่าต่ำสุด = 11 ค่าสูงสุด = 25 ค่าเฉลี่ย = 15.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.78

โดยประเด็นที่นักส่งเสริมการเกษตรตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator : KPI) หมายถึง ตัวชี้วัดที่ใช้วัดผลการดำเนินงานสำคัญ ๆ และต้องแสดงให้เห็นถึงผลงานหรือความก้าวหน้าของงานที่เกิดขึ้นได้ อย่างชัดเจน ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และมีความรู้ถูกต้อง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าจำนวน ร้อยละของความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

n = 104

ที่	ความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรแบบมีส่วนร่วม	เฉลี่ย	กลุ่มตัวอย่าง	
			ตอบถูกต้อง	
			จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร			54.09	
1	ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกตการณ์ จัดเป็นข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	ผิด	52	50.00
2	ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบ่ง ได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ข้อมูลระดับภาพรวม และ 2) ข้อมูล ระดับพื้นที่	ถูก	96	92.30
3	ข้อมูลภาพรวม หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าพื้นที่ที่จัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	ผิด	66	63.50
4	ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน ประกอบด้วยข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้าน เศรษฐกิจ และด้านสังคม	ผิด	17	16.30
5	ประชากร จัดเป็นข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	ถูก	83	79.80
6	ขนาดพื้นที่ถือครอง (กรรมสิทธิ์) จัดเป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจของ ชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	ถูก	87	83.70
7	ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ/ปริมาณน้ำฝน ควรมีการเปรียบเทียบอย่าง น้อย 2 ปี	ผิด	39	37.50

ที่	ความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรแบบมีส่วนร่วม	เฉลี่ย	กลุ่มตัวอย่าง ตอบถูกต้อง	
			จำนวน (คน)	ร้อยละ
8	การศึกษาข้อมูลสถานการณ์ของชุมชน เป็นวิธีการที่เริ่มต้นจาก การให้ชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพปัญหา และ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอดีต และปัจจุบัน	ผิด	10	9.60
การวินิจฉัยชุมชนสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				60.40
9	การวินิจฉัยชุมชน (Community Diagnosis) คือ กระบวนการใน การ ค้นหาสภาพปัญหา สาเหตุ และความต้องการของชุมชนอย่าง เป็นระบบ เพื่อที่จะได้นำไปหาคำตอบ กำหนดทางเลือกที่ เหมาะสม และวางแผนใน การพัฒนาชุมชนต่อไป	ถูก	102	98.10
10	กระบวนการวินิจฉัยชุมชน มี 4 ขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการ วินิจฉัยสาเหตุของปัญหาและความต้องการของชุมชน เป็น กระบวนการแรก	ผิด	19	18.30
11	เครื่องมือในการวินิจฉัยชุมชน ที่นิยมใช้กัน มี 3 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) 2) แผนผังต้นไม้ปัญหา (Problem Tree) และ 3) แผนที่ความคิด (Mind Map)	ถูก	98	94.20
12	การจัดทำแผนผังก้างปลา ควรกำหนดประเด็นปัญหาไว้ที่แกน ก้างปลา	ผิด	38	36.50
13	หลักการเขียน แผนที่ความคิด (Mind Map) ไม่เน้นการใช้สีเส้น หลากหลาย ควรใช้ไม่เกิน 3 สี	ผิด	57	54.80
การจัดทำแผนงาน โครงการและการติดตามประเมินผล				83.90
14	แผนกลยุทธ์มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 องค์ประกอบ คือ 1) มีสิ่ง ที่มุ่งหวัง 2) มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 3) มีกลยุทธ์ และ 4) มี แนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ	ถูก	96	92.30
15	การจัดทำแผนสามารถกำหนดเป็นขั้นตอนหลัก ๆ ได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการจัดทำแผน 2) การระบุสิ่งที่มุ่งหวัง 3) การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม 4) การกำหนดกลยุทธ์ 5) การกำหนด แนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ	ถูก	99	95.20
16	กลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเชิงบวก คือ จุดอ่อน อุปสรรค และการจับคู่กันของจุดอ่อนกับอุปสรรค	ผิด	55	52.90
17	การเขียนชื่อโครงการจะต้องตั้งชื่อให้เหมาะสมมีความหมายชัดเจน	ถูก	98	94.20

ที่	ความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรแบบมีส่วนร่วม	เฉลี่ย	กลุ่มตัวอย่าง ตอบถูกต้อง	
			จำนวน (คน)	ร้อยละ
	แสดงให้เห็นว่าจะทำอะไรกับใคร ที่ไหน			
18	การเขียนวัตถุประสงค์ เป็นการบอกให้ ทราบว่าการดำเนินงาน ตามโครงการต้องการก่อให้เกิดผลอะไร ภายในระยะเวลาเมื่อใด ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ที่ต้องการ ส่วนมากนิยมเขียนเพียง 1 ข้อ	ผิด	58	55.80
19	การติดตาม เป็นการวัดการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัย (Input) การ ดำเนินกิจกรรม (Process) และผลผลิตที่เกิดขึ้น (Output) จากการ ดำเนิน กิจกรรม	ถูก	102	98.10
20	ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator : KPI) หมายถึงตัวชี้วัดที่ใช้วัดผลการดำเนินงานสำคัญ ๆ และต้อง แสดงให้เห็นถึงผลงานหรือความก้าวหน้าของงานที่เกิดขึ้นได้ อย่าง ชัดเจน ถูกต้องและน่าเชื่อถือ	ถูก	103	99.00
กระบวนการ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				55.40
21	หัวใจสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบ มีส่วนร่วม คือ ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่มีการชี้ถูกชี้ผิด แต่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	ถูก	99	95.20
22	การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเทคนิควิธีการเดียวที่ใช้ในการสร้าง การมีส่วนร่วม	ผิด	49	47.10
23	กระบวนการจัดทำแผนชุมชน มี 7 ขั้นตอน	ผิด	24	23.10
24	ขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการจัดทำแผนชุมชน คือ สร้างจิตสำนึก ร่วมและกระบวนการทัศน์ใหม่ของการพัฒนา	ถูก	93	89.40
25	ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดทำแผนชุมชน คือ การประชา พิจารณาแผนชุมชน	ผิด	23	22.10

2.2 ระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ผลการศึกษา นักส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการความรู้ในระดับมากทุกประเด็น อันดับที่ 1 คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีคะแนนการประเมินอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับความต้องการวิธีการเรียนรู้

n = 104

วิธีการเรียนรู้	ระดับความต้องการวิธีการเรียนรู้						แปลผล	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปาน	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD.)		
	จำนวน	จำนวน	กลาง	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	0 (0.0)	2 (1.8)	22 (21.2)	53 (51.0)	27 (26.0)	4.01 (0.74)	มาก	1
2. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	0 (0.00)	3 (2.80)	24 (23.10)	49 (47.10)	28 (26.90)	3.98 (0.78)	มาก	2
3. การศึกษาดูงาน	0 (0.0)	3 (2.8)	32 (30.8)	44 (42.3)	25 (24.0)	3.88 (0.80)	มาก	3
4. การสอนงาน	0 (0.0)	4 (3.8)	29 (27.9)	47 (45.2)	24 (23.1)	3.88 (0.80)	มาก	4

การแปลค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 – 2.60 = น้อย 2.61 – 3.40 = ปานกลาง 3.41 – 4.20 = มาก 4.21 – 5.00 = มากที่สุด

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร ระดับความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และความต้องการวิธีการเรียนรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 62.50 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.00 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุราชการเฉลี่ย 8.42 ปี และมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเฉลี่ย 4.69 ครั้ง มีความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก มีความต้องการความรู้มากทุกประเด็น โดยอันดับที่ 1 คือ วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสอนงาน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร

นักส่งเสริมการเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.00 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี แตกต่างกับ วิจิตร ชูวา (2536) ได้ศึกษา ความต้องการการฝึกอบรมของเกษตรกรตำบล จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เกษตรตำบลในจังหวัดสุรินทร์ เกษตรตำบลส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 33.80 ปี และมีอายุราชการ เฉลี่ย 10.5 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

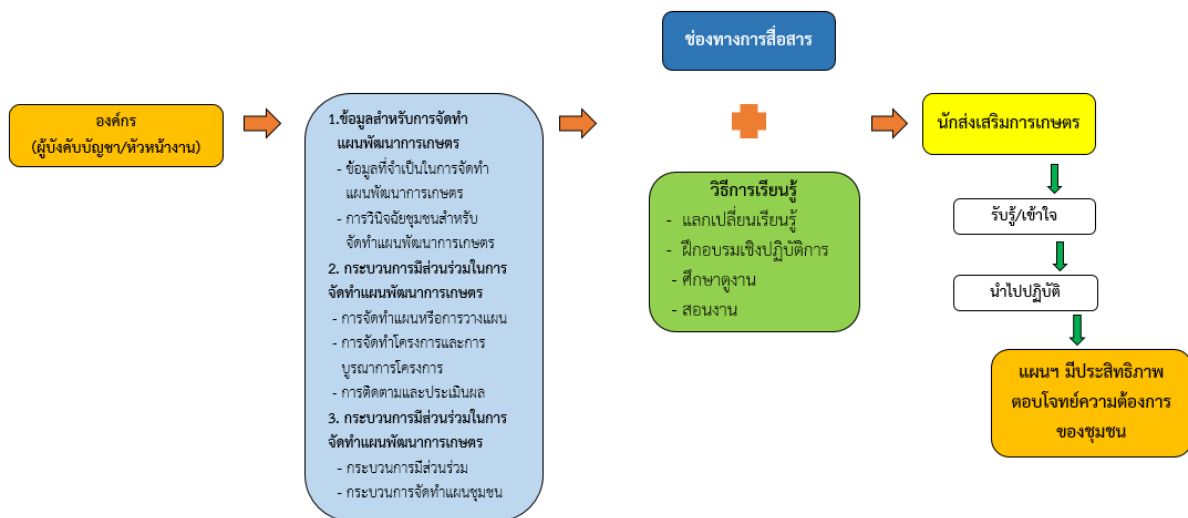
2. ระดับความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

นักส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 48.20 มีความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมาก โดยประเด็นที่นักส่งเสริมการเกษตรตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator : KPI) หมายถึงตัวชี้วัดที่ใช้วัดผลการดำเนินงานสำคัญ ๆ และต้องแสดงให้เห็นถึงผลงานหรือความก้าวหน้าของงานที่เกิดขึ้นได้ อย่างชัดเจน ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และมีความรู้ถูกต้อง

3. ระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และความต้องการวิธีการเรียนรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการความรู้ระดับมากเรื่อง ข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร สอดคล้องกับ ญัตตรา พลเสน (2558) ได้ศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับการวางแผนงานโครงการของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคตะวันตก พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ในเรื่องการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อนำมาวางแผนงานโครงการ และในส่วนความต้องการวิธีการเรียนรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรต้องการวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับมาก อาจเนื่องจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ทำให้ นักส่งเสริมการเกษตรได้เห็นสภาพพื้นที่จริงที่จะจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และมีความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่

4. แนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จากผลการศึกษา ทำให้ทราบถึง สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร ระดับความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และความต้องการวิธีการเรียนรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยนักส่งเสริมการเกษตรยังมีความต้องการความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยองค์กร (ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน) ที่มีความรู้และเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางและวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งในการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละครั้ง อาจใช้วิธีการมากกว่า 1 วิธี เช่น การสอนงาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และควรมีการจัดทำแผนรณรงค์ระดับหมู่บ้าน ร่วมกับมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชนเพื่อให้ นักส่งเสริมการเกษตรทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ได้เห็นสภาพพื้นที่จริงที่จะจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และมีความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่มี

ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ เกษตรกรมีแนวทางการประกอบอาชีพที่ชัดเจน มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความยั่งยืนในอาชีพ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และมีความต้องการความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อนักส่งเสริมการเกษตร ควรมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อให้สามารถจัดทำแผนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรมีการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ นักส่งเสริมการเกษตรทราบข้อมูลและสถานการณ์ในพื้นที่ที่เป็นปัจจุบันเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ตรงกับความต้องการของชุมชนได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้การผสมผสานวิธีการพัฒนาร่วมกันหลายวิธีเพื่อให้ นักส่งเสริมการเกษตรได้มีความรู้ที่กว้างขึ้น และมีความชำนาญในการทำงานมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์เท่านั้น ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เปรียบเทียบและวางแผนการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2562).การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่.สืบค้นจาก

[http://new.research.doae.go.th/wp-content/uploads/Info-Area-Based-Agri- Plan_ edit28102565.pdf](http://new.research.doae.go.th/wp-content/uploads/Info-Area-Based-Agri-Plan_edit28102565.pdf)".

_____.(2561).การพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาในงานส่งเสริมการเกษตร.สืบค้นจาก[https://e-learning.doae.go.th/](https://e-learning.doae.go.th/mod/resource/view.php?id=3784)

[mod/resource/view.php?id=3784](https://e-learning.doae.go.th/mod/resource/view.php?id=3784).

_____.(2556).การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม.(พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร.

กมลฉัตร อยู่เจริญพงษ์.(2564).ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอมือทอง จังหวัดชลบุรี.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).

<https://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/419/1/62910001.pdf>.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง.(2543).การบริหารทรัพยากรมนุษย์.(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพมหานคร : คลังนาวิทยา.

คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะ นักส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการพิเศษ.(2561).

ชุดวิชาการพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาในงานส่งเสริมการเกษตร.

ณัฐา พลเสน.(2558).ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการวางแผนงานโครงการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในเขตภาคตะวันตก.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประชุม รอดประเสริฐ.(2558).การพัฒนาบุคลากร.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิจิตร ชูวา.(2536).ความต้องการการฝึกอบรมของเกษตรกรตำบล จังหวัดสุรินทร์.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.